

23.9.2019

Sisäministeriö
Pelastusosasto
kirjaamo@intermin.fi

Asia: Lausunto pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn
toimintaohjelmaluonnoksesta

Asianumero: SM1920666

Vastaaja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Vastaajan yhteyshenkilö

Riskienhallintapäällikkö Tuomas Pälviä
Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Tuomas Pälviä

Sähköposti: tuomas.palvia@espoo.fi, puhelin: (09) 816 26840

Lausunto

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaluonnoksesta. On arvokasta, että toimintaohjelma on laadittu osallistamalla laajasti eri toimijoita ja sidosryhmiä. Toimintaohjelmaluonnos sisältää hyvää yhteistä pohdintaa siitä, miten paloturvallisuutta ja yleistä arjen turvallisuutta voi maassamme kehittää. Toimintaohjelmaluonnos on kunnianhimoinen ja tuo esiin asiakaslähtöisyyden sekä vaikuttavuuden arvioinnin tärkeyden.

Toimintaohjelma on otsikkonsa mukaisesti onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma. Pelastustoimen kehittämishankkeen pelastuslaitoksen prosessit-työryhmän loppuraportin SMDno-2015-2070 mukaisesti onnettomuuksien ehkäisyn osaprosesseja ovat turvallisuusviestintä, valvontatoiminnot ja asiantuntijapalvelut, johon kuuluu mm. maankäytön suunnitteluun osallistuminen. Turvallisuusviestinnällä ja yhteiskunnallisella yhteistyöllä saavutettavia asioita on käsitelty laajasti mutta muita onnettomuuksien ehkäisyn osaprosesseja on käsitelty erittäin suppeasti tai ei ollenkaan. Toimintaohjelmassa ei Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan huomioida riittävästi esimerkiksi rakentamisen suunnittelun ohjausta. Toimintaympäristö uhkakuvineen muuttuu jatkuvasti monimutkaisempaan suuntaan. Pelastustoimen ohjauksessa tulisi jatkossakin mahdollistaa ja vahvistaa pelastuslaitoksen ennakoivaa osallistumista rakennetun ympäristön turvallisuuteen vaikuttamiseen ja kehittämiseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tämän suhteen tulisivat myös eri ministeriöiden välistä yhteistyötä kehittää. Onnettomuuskehityksen seuranta ja palontutkinta mainitaan toimintaohjelmassa ohimennen, kuitenkin myös näillä on tärkeä rooli pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisyssä ja onnettomuuskehityksen seurannassa. Tämä toimintaohjelma ei myöskään ota kaikilta osin muusta

23.9.2019

lainsäädännöstä pelastustoimelle tulevaa velvoitetta, esimerkiksi kemikaalivalvontaan liittyvissä asioissa kehittämistä tulisi tehdä yhdessä Tukesin ja TEM:n kanssa.

Pelastustoimen uudistushankkeen onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen -työryhmä loppuraportin perusteella on jo määritelty valtakunnalliset yhteiset kehityslinjaukset, jotka tähtäävät yhdenmukaisuuteen, mm. yhteiset valvontasuunnitelmat, valvontasovellus ja arvioiva valvontamenetelmäohjelma. Näiden tavoitteiden toteuttaminen on käynnissä erilaisissa verkostoissa (HIKLU, kumppanuusverkosto) ja hankkeissa. Luonnoksen mukaan toimintaohjelman mitoittamisen ja toteutumisen seurannan työvälineet suunnitellaan toimintaohjelman toteutuksen yhteydessä. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan toimintaohjelman tehokas ja menestyksenkäs johtaminen edellyttää nykyistä selkeästi parempaa ennakkosuunnittelua. Tavoitteet tulisi ennen toteutuksen aloittamista käydä läpi päällekkäisyyksien poistamiseksi sekä täsmentää niiden sisältöä, aikataulua, vastuutahoja sekä mittareita.

Käytyjen keskustelun perusteella tekojen merkitys toimintaohjelmassa on pelastustoimen kentällä epäselvä. Asiakkaan saamat palvelut eivät yhdenmukaistu ja vaikuttavuuden arviointi on äärimmäisen hankalaa, mikäli teot ovat vain esimerkki mahdollisista toimenpiteistä, joita pelastuslaitokset lähtevät omista lähtökohdistaan toteuttamaan. Palvelut yhdenmukaistuvat vain, jos tekoja lähdetään toteuttamaan ohjatusti. Listattujen tekojen määrää tulisi tarkastella ja tarvittaessa kehittää uusia mikäli pelastustoimen kentältä tulee uusia hyviä ideoita.

Toimintaohjelmaluonnoksessa on arvioitu, että pelastuslaitosten resursseja vapautuu muuhun työhön yhteistyön tehostuessa. Yhdenmukaisuus toiminnan tavoitteissa lisää vaikuttavuutta ja yhdessä tekeminen voi vähentää päällekkäistä työtä. Kuitenkin erilaisten verkostojen, tavoitteiden ja hankkeiden määrän lisääntyessä päällekkäisen työn ja sitä myötä syntyvän resurssihukan riski kasvaa merkittävästi. Toimintaohjelman tuoman lisäresurssitarpeen määrästä on olemassa ristiriitaisia näkemyksiä. Ilman selkeää vastuunjakoa on hankala arvioida kuinka suuri osa toimenpiteistä tulee pelastuslaitosten hoidettavaksi ja kuinka työllistäviä ne toimenpiteet ovat. Pelastuslaitosten tämän hetkiset lakisääteiset tehtävät kyetään hoitamaan nykyisillä resursseilla, mutta resurssien lisäämiseen ei kuntien taloustilanne huomioiden ole mahdollisuuksia. Jos eri toimijat lähtevät omatoimisesti toteuttamaan 249 tekoa ilman vahvaa koordinaatiota on suuri riski sille, että lopputulos on hajanainen ja resursseja menee hukkaan.

Osa vaikuttavuustavoitteista, esim. 5.2 sivulla 15 "Muutetaan kotiin tuotetut palvelut turvallisuuden aktiivisiksi toimijoiksi vuoteen 2025 mennessä" vaatii merkittävää resursointia myös pelastustoimen ulkopuolisilta toimijoilta. Esimerkiksi kotihoito on monissa paikoissa jo nyt ylikuormitettu eivätkä he pysty ottamaan lisätehtäviä oman perustyönsä lisäksi. Toimintaohjelmaluonnoksesta ei käy ilmi ovatko esimerkiksi kotihoidosta ja peruskouluista vastaavat tahot sitoutuneet tavoitteisiin.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma sisältää runsaasti hyviä elementtejä mutta toimintaohjelma ei vielä ole valmis toimeenpantavaksi vaan sen valmistelua tulisi jatkaa edellä mainittujen seikkojen parantamiseksi.